ДЕТСКА ГРАДИНА № 108 „Детско царство”
СО район „Искър”, жк. „Дружба” 1, ул. „5048 “, № 5 – централа, до бл. 42 – филиал,
тел.: 02/9791512; 02 979 08 40 e-mail: dg108carstvo@gmail.com

Утвърдил:

Директор: Надя Йовчева

ПЛАН
за превенция и интервенция на насилието и тормоза в ДГ № 108 за учебна 2026 – 2027 година

Планът е изготвен от координационен съвет (КС) в състав:
Председател: Владимира Клянева
1. Диляна Дейчева – старши учител
2. Деница Чернева - учител
3. Ваня Кирилова – учител
4. Цв. Александрова – пом. възпитател
5. представител на родителската общност

Определен със Заповед на Директора на ДГ № 108 - №

I. Цели:
1. Да оказва съдействие на органите по закрила на детето в риск в случай, че в детската градина има деца, които са жертви на насилие, или в случаи на кризисна ситуация.

2. Да се създадат по-оптимални възможности за популяризиране и подобряване на ефективността на системата за закрила на детето и превенция на риска.

II. Задачи:

1. Предприемане на бързи, адекватни и координирани действия за закрила на дете, жертва на насилие или в риск от насилие.
2. Работа с родители на деца в риск от насилие и оказване на психологическа помощ на деца – жертви на насилие.
3. Взаимодействие със социалната среда за осигуряване на превенция и закрила на деца, жертви на насилие или в риск от насилие.
4. Повишаване компетентността на родители, учители и деца за справяне и преодоляване на насилието и активизиране на взаимодействието между тях.

III. Очаквани резултати:

1. Обществена нетърпимост към насилието на деца и нарушаването на правата им.
2. Оптимални условия за сигнализиране и предприемане на конкретни и незабавни действия за дете в риск и за нарушаване правата му.
3. Работещ вътрешен механизъм за подаване и споделяне на информация в случаи на деца, жертви на или в риск от насилие.

IV. Дейности: описание на всички дейности по превенция и интервенция на равнище институция и на ниво група. В плана са очертани сроковете и отговорностите по изпълнение на дейностите.

№	ДЕЙНОСТИ	ЦЕЛИ	СРОК И ОТГОВОРНИЦИ	ЗАБЕЛЕЖКА
Дейности по превенция				
На равнище институция				
1.	Актуализиране на Етичен кодекс на образователната общност съгласно ЗПУО	Формулира ценностите на работещите в институцията	Срок: Септември Отг. Етична комисия и КС	11.09.2026г.

2.	Публикуване на Етичния кодекс на сайта на ДГ № 108, представяне на неговата същност пред родителската общност	Информираност за ценностите и етиката в институцията	Срок: Септември Отг.: Председател на КС	18.09.2026г**.**
3.	Създаване или актуализиране на рубрика на сайта на институцията, посветена на превенцията на насилието и тормоза в институцията, както и публикуване на цялостните политики на институцията.	Информираност за: правилата и процедурите, залегнали в Механизма за противодействие на тормоза и насилието и политиките на ДГ № 108	Срок: Септември или октомври Отг.: КС	18.09.2026г**.**
4.	Изработване на правила на поведение и ценности от всяка група. Обобщаване на правилата на ниво институция.	Създаване на единни правила, които да бъдат част от Правилника за дейността на институцията.	Срок: Септември Отг.: учители на групи; КС	10.10.2026г. – крайна дата за актуализиране на правилата на групите

5.	Запознаване на педагогическия и непедагогическия състав с формите на насилието и тормоза- Приложение 1 от Механизма в системата предучилищното и училищното образов вание, утвърден със Заповед №РД 09 – 5606 от 28.12.2017 г на МОН	Повишаване на информираността и разпознаване на насилието и тормоза в системата на предучилищното образование и предприемане на адекватни действия.	Срок: октомври Отг.: Председателя на КС, психолог	14.10.2026г.
6.	Специализирани обучения за превенция и справяне с насилието и тормоза	Повишаване компетентността и квалификацията на работещите в ДГ № 108	Срок: Постоянен Отг. Директор	16.05.2027г.
7.	Информиране и актуализиране на услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в образователната институция	Информиране за наличните ресурси в общността	Срок: Постоянен Отг.: Председател на КС	25.02.2027г.- ден на розовата фланелка /последната сряда на месеца/

8.	Работа с родители (включва различни видове дейности като тематични срещи, работилници, съвместни проекти и др.)	Запознаване с формите на насилие и тормоз и предприемане на необходимите действия; Създаване на отношения на сътрудничество за съдействие по превенция на насилието и тормоза	Срок: Постоянен Отг.: всички служители на институцията	15.092026г. – 31.05.2027г**.**
9.	Изготвяне на график за спортни дейности	Превенция на социални и здравни рискове при децата	Срок: м.Ноември Отг.: КС, учители на групи	01.04.2026г.- 01.06.2026г.
10.	Изготвяне на график за международни, национални празници и световни дни, които могат да се отбележат в институцията	Развиване на социалните взаимодействия, инициативност у децата, формиране на ценности и компетентности	Срок: м.Ноември Отг.: КС, учители на групи	01.11.2026 г.Ден на будителите 03.03.2027г.- Национален празник

на ниво група				
1.	Провеждане на тематична педагогическа ситуация в групата	Занималнята да е място, където открито се говори за проблема и последиците от него, да се открие възможност за споделяне	Срок: начало на учебната година Отг.: учители на група, психолог	Февруари,март
2.	Изготвяне на правила за поведение на групата	Формулиране на предложения за правила на поведение и ценности	Срок: началото на учебната година Отг.: учители на групи	Могат да бъдат изработени от децата като цветни табла/постери

3.	Обучителни дейности и работа с групата, включващи ролеви игри и дискусии. Примерни теми: • -правата на децата; • -отговорности на децата; • -урок по добродетели; • -как да разпознаем насилието и тормоза, към кого да се обърнем; • -какви чувства и емоции изпитваме в ситуации на насилие и тормоз като свидетели; • -други.	Създаване на пространство, в което да се говори и споделя за насилието и тормоза, да формират у децата нагласи и социални умения, емпатия, толерантност, уважение, приемане на различията.	Срок: Постоянен Отг.: учители на група, психолог	20.11.2026г.
4.	Сътрудничество с други образователни институции	Споделяне на добър опит и успешни практики	Срок: Постоянен Отг.: Директор, учители на група, психолог; КС	При възможност от институции
5.	Тематични родителски срещи/брой – според потребността на групата: *Покана към родителите да се запознаят с цялостната политика и с основните моменти от Механизма;	Въвличане на родителите за взаимно сътрудничество за превенция на насилието и тормоза	Срок: Постоянен Отг.: учители на група, психолог	м. юни- ясла и 1група, м. септември – 2,3 и 4 група

	*Покана към родители – специалисти от областта на помагащите професии/психолози, медиатори, лекари/; *Покана към родители, които желаят да са посредници между ДГ и др. организации и институции, когато това се налага			
6.	Срещи с помагащи специалисти или външни лектори	Експертно мнение и подкрепа	Срок: текущ, Отг. Психолог	
7.	Други дейности: • празници на групата; • празници на институцията; • участие в инициативи на	Създаване на възможност за себеизразяване и приобщаване към училищния живот	Срок: Постоянен Отг.: Учители на групата; КС	15.09.2026г.- 31.05.2027г.

	район „Искър“ и СО.			
8.	Участие в допълнителни дейности по интереси: спортни, театрализирани, арт ателиета и др.	Ангажиране на децата в дейности или занимания по интереси, насочване вниманието им към положителните модели на поведение, стимулиране на творческите им заложби	Срок: Постоянен Отг.: Учители на групата; КС	месец ноември
Дейности по интервенция **Всички дейности по интервенция се включват в годишния план на институцията**				
на ниво институция и на ниво група				
1.	Актуализиране на Дневника със случаи и процедури за управление на информацията	Анализ и планиране на цялостна политика за превенция и интервенция на тормоза	Срок: 15.10.2025г, отг.: КС	В Дневника се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво на тормоз, според приетата класификация, при

				които е необходима и намесата на координационния съвет. Дневникът се съхранява при Директора като се уведомява педагогическият съвет.
2.	Създаване на процедура за управление на информацията	Яснота как протича информацията при: *съмнение за тормоз; *документиране на случаи на тормоз; *иницииране работа по случай - за оказване на адекватна подкрепа	Срок: постоянен Отг.: КС м. септември , м. октомври- родителски срещи	Всички процедури са неразделна част от плана за превенция и интервенция и се представят на Педагогически съвет. Препоръчително е всички процедури, разписани дейности и други документи, свързани с прилагане на Механизма, да бъдат на видно място, за да могат да се ползват при необходимост.
3.	Създаване на процедура за иницииране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби;	Ефективност на реакцията и отговора в ситуация на тормоз	Срок: 15.09.2026г. - 31.05.2027г. Отг.: КС	*При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се

	Всеки служител в детската градина, е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.	от ниво 3 и по преценка от ниво 2		уведомява отдел „Закрила на детето“ или полицията; *Уведомените институции започват проверка на сигнала, в която се включват учител и психолог, по реда на Механизма – приложение 3; *При становище на КС психологът може да инициира работа по случай с детето в ДГ. Процедурата е неразделна част от плана за превенция и интервенция и се представя на Педагогически съвет.
4.	Стъпки по интервенция на ниво група и запознаване на учителите	Оказване на адекватна подкрепа	Срок: м. октомври отг.КС; психолог,	*Обсъждане на ситуации на насилие и тормоз между децата и учителя на групата; *Съвместни действия между учител, психолог и външен експерт;

				*Използване на посредник за решаване на конфликта; *Провеждане на тематична родителска среща. Отнасят се до всички случаи на насилие и тормоз – приложение 1 от Механизма.
5.	Запознаване на педагогическите специалисти с насоките за интервенция Приложение № 2 от Механизма	Адекватна намеса и справяне с конкретни ситуации на насилие и тормоз	Срок: 30.10.2026г. Отг.: Психолог	Приложение № 2 от Механизма, утвърден със Заповед № РД 09-5906 от 28.12.17 г. на министъра на образованието и науката
6.	Насоки към учителите за работа с родители в случай на интервенция	Партньорство с родителите	Срок: Текущ 15.09 2026г. - 31.05.2027г. Отг.: КС, психолог	*Започва се със силните страни на децата; *Останалите родители са информирани за ситуацията и предприетите мерки с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението;

				*Разговорът да се проведе на подходящо място и в партньорски взаимоотношения; *По преценка учителят може да насочи родителите за консултация с психолога на ДГ или с др. външни специалисти при необходимост; *Когато родителите не съдействат, учителят обсъжда това с КС.
7.	Публикуване на списък с доставчици на социални услуги за деца в областта на сайта на детската градина.	Информираност на общността	Срок: Ноември Отг.: председател на КС	

Планът е приет на Педагогически съвет с Протокол № 2 от г. и на Общо събрание с Протокол № 1/ .10.2026 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1:

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА

СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
ПЪРВО НИВО - НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА: **Форми на физическо насилие** са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. **Форми на психическо насилие** са например: омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, нецензурни/неприлични коментари, измисляне на прякори, изключване от групови или съвместни дейности, фаворизация/ предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. **Форми на сексуално насилие** са например: показване на неприлични жестове и	На първо ниво действията се предприемат от учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работа – индивидуално, за дете или за цялата група. При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. Ако педагогическата работа не дава резултат и насилственото поведение се повтаря, последствията са по -сериозни, то тогава следва да се предприемат	Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.	1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. 3) Уведомяване на родител от учителя. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от учителя. 5) Мерки и действия от страна на учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите. 6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия. **Форми на кибертормоз – неприложими за детската градина**	действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво.		
Нива на насилие и тормоз	**Отговор на институцията**	**Документиране**	**Последователност на процедурите за интервенция**
ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ: **Форми на физически тормоз** са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.	На второ ниво действията се предприемат от учител заедно с психолог или, председател или представител на координационен съвет и задължително участие на родител, като се уведомява Директора. Комисията прави оценка на риска и може да даде становище за иницииране на	Ситуацията на тормоз се описва в Дневника със ситуации от свидетеля на случилото се или учителя. Възстановяване на щети при наличие на такива.	1) Прекратяване на ситуацията-успокояване 2) /интервенция към всички участници. 3) Учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД. 4) Учителят съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка Директорът подава сигнал от името на институцията до

Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация**,** подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. **Форми на сексуален тормоз** са например: сексуално докосване, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия. **Форми на кибертормоз – неприложими за детската градина**	работа по случай. По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция. Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедурата, следва да се уведоми Директора, който следва да се обърне към отделите за закрила на детето.		ОЗД и/или полицията и се инициира работа по случай. 5) Уведомяване на родител. 6) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на работа по случая. 7) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.
Нива на насилие и тормоз	**Отговор на институцията**	**Документиране**	**Последователност на процедурите за интервенция**
ТРЕТО НИВО – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА	На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията.	Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със	1) Прекратяване на ситуацията и успокояване /интервенция към всички участници.

ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА: **Форми на физически тормоз** са например: сбиване, задушаване, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. **Форми на психически тормоз** са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисоциални групи и организации, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на банди,	Действията на ниво институция се предприемат от Директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедурата на ДГ, Директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицията.	случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със Закона за закрила на детето, Наредба за приобщаващото образование, Закона за предучилищн. и училищното образование	2) Учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява Директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или органите на полицията. 3) Уведомяване на родител. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране инасочване към други служби и/или услуги от страна на Директора. Ако друга организация или услуга е въвлечена в работата с детето, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите. 6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.

последиците от които нараняват други. **Форми на сексуален тормоз са** например: съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. **Форми на кибертормоз** са неприложими за детската градина.	При материална щета се съставя Протокол за възстановяване на щетата.		
			.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2:
НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ
на ДГ № 108

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз.
2. Подход за възстановяване на щетата.
3. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз.
4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.
5. Действия при насилие на дете срещу член на екипа на институцията.
6. Действията при насилие на възрастен срещу дете.

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на институцията срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялата общност в ДГ, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация *(Приложение 1).* Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието

и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически измерения.

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от детската градина):

*__в случай на физически тормоз__ децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно; когато има опасност за живота на детето, неговото здраве и физическия интегритет може да се използва разумна физическа сила под формата на избутване, издърпване, задържане на място.

***не трябва** веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло насилието/тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата – свидетели на насилието, към средата, а не към активните участници и потърпевшите в ситуацията на насилие;

***когато** става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

2. Подход за възстановяване на щетата

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на институцията. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетата изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от учителя, психолога. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самото дете, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които детската градина се придържа, а не за да бъде наказан:

***като първа стъпка** учителят изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете;

ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят разговаря с детето, а детето само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и детето, което е потърпевшо от насилието. Този процес се медиира от ангажирания в случая учител или психолог;

*** след изясняване на ситуацията** и постигане на договорености, учителят за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка. Учителят може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Психологът също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост;

***при преценка** може да бъде насочено към услуги в общността (виж точка
Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността).

3. Действия при инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в ***Приложение 1***. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

***при инциденти и кризи** се препоръчва работа в групов формат (например работа с цялата група), като кризисна интервенция е от минимум 45 минути до 1 час и 30 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица, и др. Предлага се пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка.

Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от психолога, а при липсата на такъв специалист веднага да се потърси съдействие от Националната мобилна група за психологическа подкрепа, състояща се от кризисни психолози към МОН, мобилната група или специалист от услуга в общността или мобилни кризисни психолози от Държавната агенция за закрила на детето. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите;

***работата с деца**, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителят да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;

***погрешно е открито и публично** пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;

***необходимо** е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

***детето трябва да почувства доверие** и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолога в институцията;

***не е препоръчително** да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия. При създаване на необходими условия и след съответно обучение на специалистите в детската градина, може да се реализира медиация с цел възстановяване на емоционалната и моралната щета и взаимовръзките между децата.

***наблюдавайте** детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства, и при необходимост отново разговаряйте с него;

***необходимо** е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;

***не се отстраняват наблюдателите**, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на интитуцията;

***валидират** се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на институцията. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

***насърчават се** отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая;

***при преценка** детето може да бъде насочено към услуги в общността.

4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолога, или ако няма такъв – от учителя на групата. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите, какъв е метода на работа и т.н. Детската градина следва да има актуална информация за наличните услуги в общността, като центрове за превенция и консултативни кабинети към местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, центрове за обществена подкрепа, комплекси за социални услуги, общински съвети по наркотичните вещества, програми, предлагани от неправителствени организации и др. Важно е насочването да се направи конкретно и с грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

5. Действия при насилие на дете срещу член на екипа на институцията

Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.

Оказва се помощ в случай, че има пострадал/пострадали.

Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.

Уведомяват се родителите на детето.

С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема. С него задължително разговаря психолог. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от Педагогическия съвет.

Детската градина организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

6. Действията при насилие на възрастен срещу дете

При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск.

Детската градина, извършват последователни действия – описани в ***Приложение 3:*** **Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?**

С пострадалото дете разговаря психолог, който прави оценка и изготвя становище.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3:

КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК?

1. **Кога се подава сигнал за дете в риск?**
2. **Кой подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?**
3. **Къде може да се подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?**

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане”, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

2.Кой подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца в детската градина, Директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от Директора.

Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията.

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.

В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg .

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. Линията е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители.

Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания: 112.

Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“ (отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.

При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на детската градина – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая. При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти, за да се направи точна оценка и да бъдат съгласувани действията на различните специалисти.

В случай, че бъде установен риск за детето, трябва да бъдат предприети мерки за закрила и да започне работа по случая. Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана. Мултидисциплинарният екип на местно равнище следва да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок за изпълнение. Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип набелязва и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия и в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат зададени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи бъде подкрепено със съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете.

Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време той има правомощията и ангажимента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на равнище детска градина. Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации.